

GOVERN
ILLES
BALEARNS

Sa Gola

Parc natural de s'Albufera des Grau

Aquest itinerari recorre el canal de sa Gola i la zona dunar de la platja des Grau. És molt agradable fer-lo a l'estiu per l'ombra del pinar i per la proximitat a la mar.

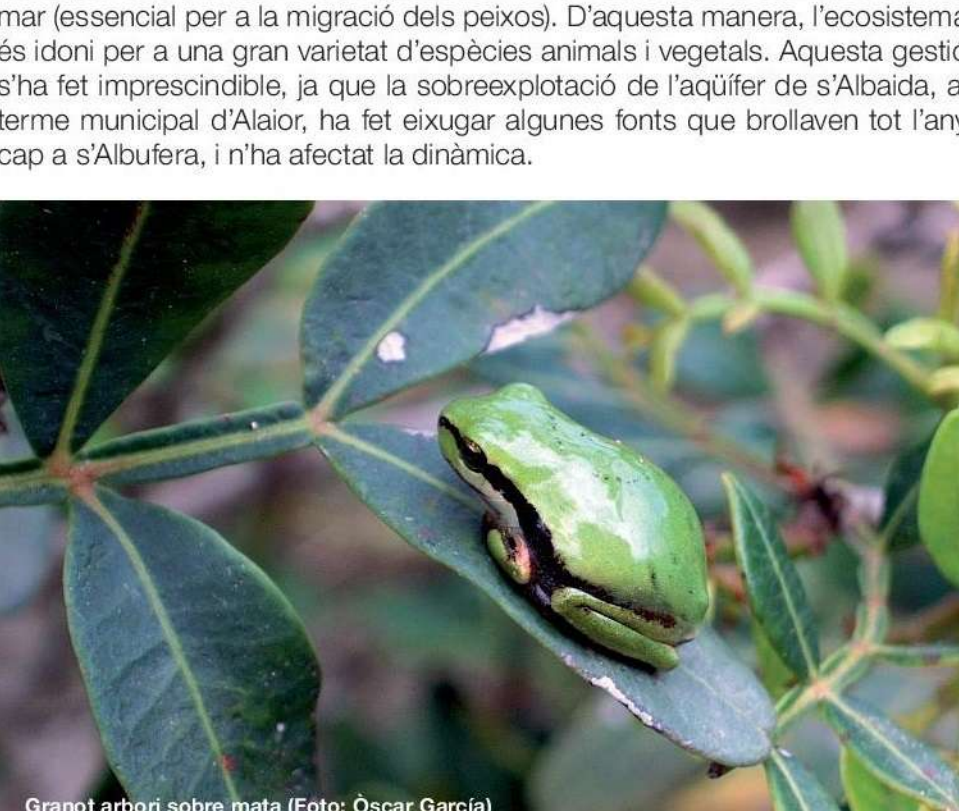
Dificultat: baixa

Distància per recórrer: 2,2 quilòmetres

Durada mínima: 40 minuts (sense incloure-hi les aturades)

Accés a peu i amb bicicleta. El camí és pla i es troba parcialment adaptat per a cadires de rodes i cadiretes infantils.

Al centre de recepció i interpretació de visitants es proporciona tota la informació necessària per fer aquest itinerari.

Ullastres (Dibuix: Vicenç Sastre)

1. Sa Gola

L'itinerari comença a l'aparcament del camp de futbol que hi ha devora el nucli costaner des Grau. Des d'aquí hem de caminar uns 200 metres per la carretera de Maó a es Grau fins que trobam un desviament a mà dreta, on, envoltada de tamarells, trobam una barrera d'ullastre. Si hi arribau amb bicicleta, hi trobareu un lloc per deixar-la.

Sa Gola és el nom que rep un petit canal que connecta s'Albufera des Grau amb la mar. Un pont de pedra la creua just a l'inici de l'itinerari. Davall del pont hi ha una de les comportes que regulen el flux d'aigua entre s'Albufera i la mar. Antigament, aquesta regulació tenia únicament finalitats pesqueres; actualment, la gestió està enfocada a la conservació de la llacuna.

Amb les comportes es poden regular els nivells d'aigua (importants per a la supervivència de la vegetació subaquàtica), els rangs de salinitat (determinants per a la composició del plàncton i dels macrofits) i la connexió amb la mar (essencial per a la migració dels peixos). D'aquesta manera, l'ecosistema és idoni per a una gran varietat d'espècies animals i vegetals. Aquesta gestió s'ha fet imprescindible, ja que la sobreexplotació de l'aquífer de s'Albaida, al terme municipal d'Alaior, ha fet eixugar algunes fonts que brollaven tot l'any cap a s'Albufera, i n'ha afectat la dinàmica.

Granot arbore sobre mata (Foto: Óscar García)

2. El salicorniar

Una vegada passat el pont de pedra, trobam una passarel·la de fusta que protegeix la vegetació de salicorniar del pas de la gent. Aquesta zona es caracteritza per una tipologia de vegetació ben particular, adaptada als canvis importants del nivell de l'aigua i de la salinitat. Destaca la salicornia (*Arthrocnemum fruticosum*), la salada (*Halimione portulacoides*), la coca de la mar (*Limonium ferulaceum*) i la salsona (*Inula crithmoides*).

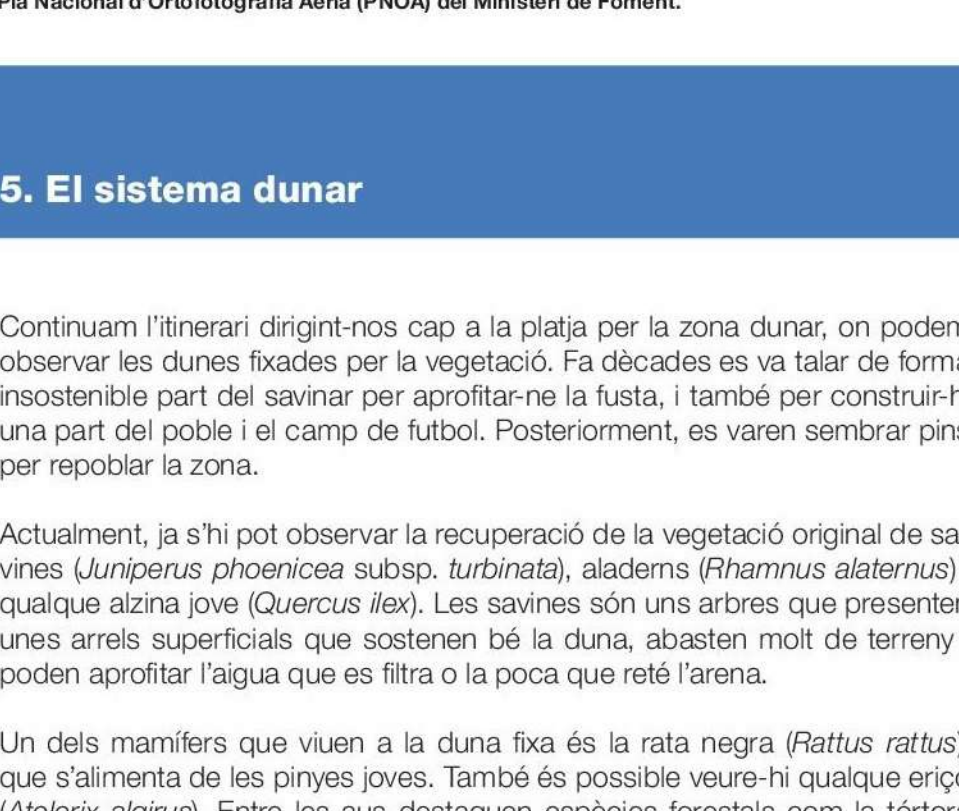
Salicorniar vora el pont de sa Gola (Foto: Andrea Güllera)

3. El mirador de la punta de sa Gola

Seguint el senyal cap al mirador, un cop passada la passarel·la de fusta, trobam una pujada curta però intensa que hi condeix, des d'on es pot gaudir d'una vista panoràmica excepcional de s'Albufera cap a l'oest, i de sa Bassa Salada i el sistema dunar cap al nord.

S'Albufera des Grau té una superfície d'unves setanta hectàrees i uns tres metres de profunditat màxima, i es troba envoltada de petits turons que li donen un aspecte encaixonat. És un dels millors llocs per gaudir de la posta de sol.

Sa Bassa Salada és una petita llacuna salina aïllada de s'Albufera. Qualque estiu l'aigua de la bassa torna de color vermell per la presència d'uns bacteris que, quan es produeix una manca d'oxigen, sintetitzen uns pigments d'aquest color.

Passarel·les de fusta i salicorniar (Foto: Fernando Mozos)

4. Els coralls de pesca

Baixant del mirador i observant la paret mestra, es pot veure el sistema de coralls de pesca tradicional. Són com una mena de piscines on s'acumulava una gran quantitat de peixos per a capturar-los seguidament amb diferents arts de pesca. Aquestes construccions s'annexen al coll de botella que es forma a la llacuna abans que aquesta comuniqui amb la mar.

Per conduir els peixos des de la llacuna cap als coralls s'aprofitava l'empenta de les torrentades d'aigua dolça que entrava amb força dins la llacuna, o bé la mateixa necessitat dels peixos de fresar. Això els portava cap a un sistema de parets, anomenat *enfas*, que estava connectat amb el sistema de coralls a través de vàries comportes.

A la llacuna de s'Albufera des Grau només es permet la pesca tradicional de l'anguila, que queda sotmesa a l'autorització prèvia de l'Administració competent.

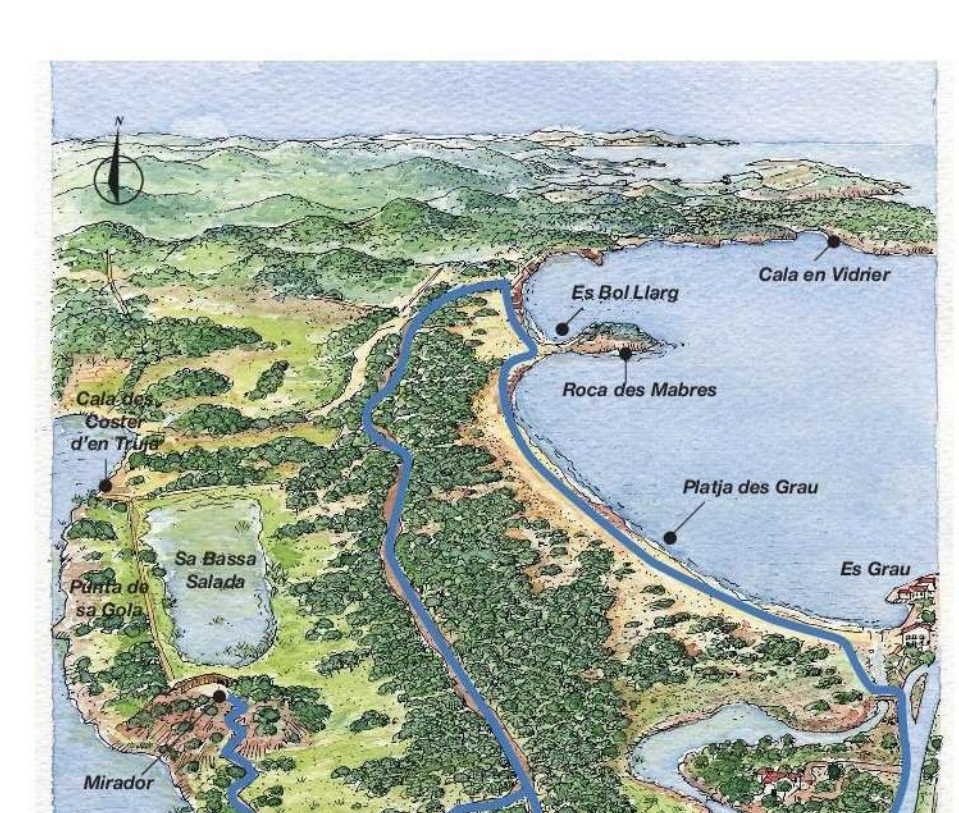
Pla Nacional d'Ortofotografia Aèria (PNOA) del Ministeri de Foment.

5. El sistema dunar

Continuam l'itinerari dirigint-nos cap a la platja per la zona dunar, on podem observar les dunes fixades per la vegetació. Fa dècades es va talar de forma insostenible part del savinar per aprofitar-ne la fusta, i també per construir-hi una part del poble i el camp de futbol. Posteriorment, es varen sembrar pins per repoblar la zona.

Actualment, ja s'hi pot observar la recuperació de la vegetació original de savines (*Juniperus phoenicea* subsp. *turbinata*), aladerns (*Rhamnus alaternus*) i qualque alzina jove (*Quercus ilex*). Les savines són uns arbres que presenten unes arrels superficials que sostenen bé la duna, abasten molt de terreny i poden aprofitar l'aigua que es filtra o la poca que reté l'arena.

Un dels mamífers que viuen a la duna fixa és la rata negra (*Rattus rattus*), que s'alimenta de les pinyes joves. També és possible veure-hi qualque eriçó (*Atelerix algirus*). Entre les aus destaquen espècies forestals com la tórtora (*Streptopelia turtur*), el pinsà (*Fringilla coelebs*) o la primavera (*Parus major*). Entre els rèptils, destaca la tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*), que té

Tortuga mediterrània (Foto: Jordi Escandell)

aquí una de les densitats de població més altes del món. Pel que fa als insectes, podem trobar-hi un petit escarabat de color blau verd metàl·lic, endèmic de les Illes Balears, la monja o escarabat de sang (*Timarcha balearica*).

El camí continua cap as Bol Llarg, ja a la platja des Grau, on trobam el sistema dunar, un ecosistema molt fràgil perquè es mou i perquè està sotmès a la pressió humana durant els mesos d'estiu. Per conservar-lo, es duen a terme una sèrie d'actuacions, com ara la delimitació de la zona d'ús per als banyistes i la redistribució de *Posidonia oceanica* com a barrera de retenció d'arena. Aquesta gestió ha permès recuperar el sistema dunar de forma considerable al mateix temps que es conserva l'arena de la platja.

Dins la zona dunar més propera a la mar hi descobrirem tota una sèrie de plantes que estan perfectament adaptades a viure sobre un substrat arenós, molt inestable i que perd l'aigua amb molta facilitat. Destaquen el lliri de platja (*Pancratium maritimum*), el card marí (*Eryngium maritimum*), la graminia *Elymus farctus* i el borrió (*Ammophila arenaria*).

Lliri de platja (Foto: Jordi Escandell)

6. La zona marina al Parc

A la zona marina trobam les praderies de *Posidonia oceanica* i *Cymodocea nodosa*, fanerògames marines que tenen una doble funció molt important: les restes mortes s'acumulen a la vora de la platja i protegeixen l'arena dels temporals d'hivern, i a més els estolons de les plantes vives retenen l'arena, i les fulles esmorteixen l'efecte de les ones sobre el fons arenós.

També hi podem trobar una sèrie de comunitats d'algues d'ambients rocallosos, entre les quals destaquen per abundància les algues del gènere *Cystoseira* (conegudes pel nom herba de salpes), molt castigades a tota la Mediterrània, ja que són molt sensibles a l'excés de freqüentació i a la contaminació.

Des d'aquí podem tornar per la platja fins al poble des Grau, una zona residencial que ha sabut mantenir el seu caràcter menorquí.

El fons marí al Parc (Foto: Ricard Borràs)

Parc natural de s'Albufera des Grau

Centre de recepció Rodríguez i Femenias

Ctra. de Maó a es Grau, km.3,5, desviació Llimpa, 07700 Maó

Tel. 971 17 77 05 i 609 60 12 49. Més informació i mapes a www.balearsnatura.com